

RÓZNE

NOVÉ PRÁCE ÚSTAVU FILOZOFIE AKADEMIE VIED SSSR

(O vydavateľskom pláne na rok 1954)

Redakčný kolektív časopisu *Voprosy filosofii* sa rozhodol systematicky publikovať v časopise materiál a zprávy o vedeckej činnosti sovietskych vedeckých inštitúcií, o plánoch vydavateľskej a vedecko-výskumnej činnosti ústavov filozofie a filozofických katedier univerzít a inštitútov.

Uverejňujeme zprávu o vydavateľskom pláne Ústavu filozofie Akadémie vied SSSR na rok 1954:

V nasledujúcom roku majú byť vytlačené kolektívne práce pripravené Ústavom filozofie AVSSSR o dialektickom a historickom materializme a z dejín filozofie, ktoré môžu byť použité ako učebné pomôcky pre stranícke školenie, vyššie školy a samovzdelávanie.

V redakcii G. F. Alexandrova vyjde kolektívna práca *Dialektický materializmus* (35 aut. h.).

V redakcii G. F. Konstantinova vyjde kolektívna práca *Historický materializmus* (53 aut. h.).

V týchto prácach sa odrážajú nové uznesenia strany, nové závery z oblasti vedy a spoločenského života. Hlbšie objasnenie dostávajú v týchto prácach otázky o objektívnom charaktere zákonov prírody, spoločnosti i zákonov vedy, odrážajúce objektívne zákonitosti skutočnosti, o zákone súladu výrobných vzťahov charakteru výrobných síl, o základní a nadstavbe.

Roku 1954 vyjde tiež v tlači kolektívna práca *Dejiny filozofie, I. zväzok Dejiny domarxistickej filozofie* (60 aut. h.).

V budúcom roku má tiež vyjsť v tlači: *Náčrt dejín filozofie v SSSR* v dvoch zväzkoch (rozsah každého zväzku 50 aut. h.).

Prvý zväzok obsahuje dejiny filozofického i spoločenského myslenia SSSR od jeho vzniku do počiatku XIX. storočia. Dejiny ruskej filozofie končia v tomto zväzku výkladom názorov petraševcov. V druhom zväzku sa preberajú dejiny filozofického i spoločenského myslenia národov SSSR XIX. storočia a dejiny ruskej filozofie počínajúc petraševcami do organizovania prvých marxistických krúžkov.

Centrálne miesto v tomto zväzku zaujíma osvetľovanie ideového boja v Rusku v 50.—70. rokoch minulého storočia. Dôkladne sú v tomto zväzku vyložené filozofické a sociologické názory ruských revolučných demokratov Černyševského, Dobroľubova a ich spolubojovníkov. Poukazuje sa, aký ohromný vplyv mali idey ruských revolučných demokratov na pokrokových mysliteľov národov SSSR.

Okrem týchto prác, zaujímajúcich ústredné miesto vo vydavateľskom pláne na rok 1954, Ústav filozofie AVSSSR pripravil tiež rad kolektívnych prác a monografií o jednotlivých problémoch dialektického a historického materializmu, dejín filozofie a filozofie prírodných vied.

Rozsiahle miesto v pláne prác Ústavu filozofie zaoberajú otázky filozofie prírodných vied. Vytýčiac si úkol viesť nezmieriteľný boj proti subjektívnemu idealizmu a agnosticizmu vo vede, proti indeterminizmu, relativizmu, „fyzikálnemu“ idealizmu vo fyzike, proti weismannizmu-morganizmu, maltuziánstvu a rasizmu v biológii, proti antipavlovovským vplyvom v psychológii, sekcia filozofie prírodných vied pripravila rad prác, ktoré tiež majú vyjsť roku 1954. Mnohé z týchto prác sú monografiami:

D. M. Trošin *O objektívnom charaktere zákonov vedy* (15 aut. h.),

M. E. Omeljanovskij *Filozofické otázky kvantovej mechaniky* (16 aut. h.),

V. P. Dobrochvalov *Filozofické a prirodovedné predpoklady mičurinskej biológie* (20 aut. h.),

N. V. Medvedev *Marxisticko-leninská teória odrazu a učenie I. P. Pavlova o vyššej nervovej činnosti* (6 aut. h.),

E. A. Budilová *Problém vnímania a myslenia v prácach Sečenova* (19 aut. h.),

E. V. Šorochová *Materialistické učenie I. P. Pavlova o signálnych sústavách* (17 aut. h.).

Sekcia historického materializmu pripravila rad monografií, kolektívnych prác a zborníkov: kolektívna práca *Socialistické národy v období postupného prechodu od socializmu ku komunizmu* (24 aut. h.) a zborník *Krajiny ľudovej demokracie na ceste k socializmu* (20 aut. h.).

Rad prác je venovaných otázke o hybných silách sovietskej spoločnosti: M. V. Belov *Komunistická strana — vedúca a usmerňujúca sila sovietskej spoločnosti* (15 aut. h.), kolektívna práca *Kritika a sebakritika — hybná sila rozvoja socialistickej spoločnosti* (11 aut. h.).

Významné miesto v pláne zaujímajú práce, venované otázkam komunistickej morálky a komunistickej výchovy pracujúcich: kolektívna práca v red. A. F. Šiškina *Základy komunistickej morálky* (18 aut. h.), S. M. Kovalev *O komunistickej výchove pracujúcich* (30 aut. h.), zborník *Úloha socialistickej práce pri formovaní osobnosti sovietskeho človeka* (30,5 aut. h.).

Otázkam estetiky vo vydavateľskom pláne ústavu na rok 1954 je venovaná iba jedna práca: F. I. Kalošin *Obsah a forma v umeleckom diele* (13 aut. h.).

Sekcia dejín filozofie okrem už uvedených kolektívnych prác o dejinách filozofie pripravila nasledujúce monografické práce:

Ch. N. Momdžan *Filozofia Helvetia* (28 aut. h.). Táto práca je doktorskou dizertáciou Ch. N. Momdžana, obhájenou v Ústave filozofie AV SSSR roku 1952;

M. N. Peunová *Spoločensko-politické a filozofické názory N. V. Šelgunova* (11,5 aut. h.);

J. D. Dmiterko *Z dejín pokrokového spoločensko-politického a filozofického myslenia ľudu* (20. aut. h.).

Rad prác, pripravených na vydanie je venovaných dejinám pokrokovej materialistickej prírodovedy v Rusku:

A. I. Komlanec *Boj N. A. Umova za materializmus vo fyzike* (14 aut. h.),

I. N. Kravec *Timofej Fiodorovič Osipovskij — vynikajúci ruský filozof — materialista a prírodopýtec* (9 aut. h.).

K tejto časti sa môžu vzťahovať už uvedené práce E. A. Budilovej a E. V. Šorochovej, venované prácam Sečenova a Pavlova.

V tomto roku budú ukončené monografické práce:

I. P. Camerjan *Mnohonárodný socialistický štát, jeho zvláštnosti a cesty rozvoja* (12 aut. h.).

P. N. Gapočka *Likvidácia protikladu medzi mestom a dedinou a spôsoby prekonania existujúceho rozdielu medzi nimi* (25 aut. h.).

Roku 1954 vyjde kolektívna práca *Otázky marxisticko-leninskej estetiky* (22,5 aut. h.). V tejto práci majú byť objasnené tieto otázky: predmet a úlohy marxisticko-leninskej estetiky. Miesto a úloha umenia v spoločenskom živote. Umelecký obraz ako odraz skutočnosti. Obsah a forma v umení. Ludovosť v umení. Socialistický realizmus — základná tvorivá metóda sovietskeho umenia. Vedúca a usmerňujúca úloha strany v rozvoji sovietskeho umenia. Úloha sovietskeho umenia v komunistickej výchove pracujúcich. Boj pokrokového umenia proti reakčnému buržoáznemu umeniu.

Koncom tohto roku budú započaté práce na nové aktuálne témy:

Komunistická strana — usmerňujúca a vedúca sila sovietskej spoločnosti (10 aut. h.),

O úlohe ľudových mäs v dejinách (12 aut. h.),

Sväzok robotníkov a roľníkov — pevný základ moci sovietskej spoločnosti (8 aut. h.).

Ako kladnú treba zaznamenať tú skutočnosť, že rad prác, ktoré budú vydané roku 1954, je napísaných vedeckými pracovníkmi, ktorí dostali filozofickú prípravu v Ústave filozofie AVSSSR a ktorí obhájili doktorské i kandidátske dizertácie (práce Ch. N. Momdžana, E. A. Budilovej, E. V. Šorochovej, M. N. Peunovej a i.).

Súčasne sa však treba zmieniť o úplne nedostatočnom zapojení do práce Ústavu filozofie AVSSSR filozofických kádrov, pracujúcich na vidieku. Majú síce dôležitú účasť v príprave materiálu pre kolektívnu prácu *Náčrt dejín filozofie v SSSR*, avšak to je nedostatočné. Vo sväzových republikách sú filozofi, ktorí by sa mohli účastniť vypracovania všeobecných problémov marxisticko-leninskej filozofie a vykonať pre Ústav filozofie rad prác na tých častiach plánu, ktoré potrebujú doplnenie.

Treba tiež poznamenať, že v pláne ústavu je ešte stále málo prác o otázkach dialektického materializmu, zatiaľ je pocívaná naliehavá potreba hlbšieho rozpracovania radu otázok — o náhode a nevyhnutnosti, o slobode a nevyhnutnosti, o antagonistických a neantagonistických protikladoch, o jazyku a myslení a rad iných.

Slabo sa vo vydavateľskom pláne ústavu na rok 1954 odrazili otázky estetiky.

V tomto pláne niet prác o problémoch typického, o objektívnych zákonoch vývinu umenia, o metóde socialistického realizmu, o nacionálnom a internacionálnom v umení, o novátorstve a tradíciách, niet práce, charakterizujúcej estetické názory ruských revolučných demokratov.

V pláne chýbajú špeciálne práce, venované dejinám filozofie v zemiach Východu.

Vo vydavateľskom pláne ústavu na rok 1954 niet prác špeciálne venovaných kritike súčasnej reakčnej buržoáznej filozofie, čo bezpodmienečne je podstatným nedostatkom. Nakoniec, subjektívny idealizmus a agnosticizmus budú kritizované v rozličných plánovaných prácach ústavu, avšak to nevylučuje potrebu vydávať špeciálne práce, venované kritike reakčnej buržoáznej filozofie.

Treba tiež priznať za vážny problém v pláne neprítomnosť prác, osvetľujúcich ideologický boj komunistických strán v kapitalistických krajinách a šírenie ideí marxizmu-leninizmu v týchto krajinách.

Publikujúc zprávu, redakcia považovala za potrebné poukázať na to, že Ústav filozofie AVSSR do poslednej doby nesplnil vydavateľský plán. Mnohé práce vychádzajú so značným oneskorením v porovnaní s plánovanými termínmi. Sovietska verejnosť oprávnene požaduje, aby roku 1954 Ústav filozofie odstránil toto oneskorenie.

Z časopisu *Voprosy filosofii*, 1953 č. 5, *Novyje trudy Instituta filosofii Akademii nauk SSSR* preložil J. Bodnár.

KONFERENCIA O OTÁZKACH FILOZOFIE VO SVETLE PRÁC J. V. STALINA

V dome vedeckých pracovníkov Jána Evangelistu Purkyně v Libliciach u Mělníka bola v piatok 20. novembra zahájená dvojdenná konferencia o niektorých aktuálnych otázkach filozofie vo svetle prác J. V. Stalina, usporiadaná kabinetom pre filozofiu pri filozoficko-historickej sekcii Československej akadémie vied. Konferenciu zahájil vedúci kabinetu univ. prof. dr. L. Rieger. Za predsedníctva kolektívneho orgánu, zostaveného z pracovníkov pražských, brnenských i bratislavských prehovril na dopoludňajšom zasadnutí vedúci Katedry základov marxizmu-leninizmu Karlovej univerzity v Prahe doc. dr. M. Kaláb a pracovník Kabinetu pre filozofiu Československej akadémie vied dr. V. Ruml na námet *Boj J. V. Stalina za čistotu a tvorivý rozvoj marxisticko-leninskej vedy*.

Na odpoľudňajšom zasadnutí pokračovala konferencia referátom vedúceho Katedry dialektického materializmu na Filozoficko-historickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe doc. dr. L. Tondla na tému *O logickej a gnozeologickej súvislosti rysov dialektickej metódy*.

Po piatkovom večernom referáte univ. prof. dr. G. Riedla na tému *J. V. Stalin o otázkach kultúrneho dedičstva*, ktorý zdôraznil predovšetkým hlavné zásady stalinského riešenia tohto problému: spájať historické nazeranie s proletárskou straníckosťou — bol na programe sobotňajšieho dopoludňajšieho zasadania referát pracovníka Kabinetu pre filozofiu Čs. akadémie vied dr. K. Kosíka *Marxizmus-leninizmus a niektoré problémy národnooslobodzovacieho hnutia českého ľudu*.

Na programe konferencie bol ďalej referát docenta dr. L. Hanzla *Význam stalin-*